

ЊИЦУ ЦЕНОВЈАНУ

Вјердје три лăптућ,
Ла кйрчма ђин нућ
Ун сă стринг ајдући,
Патрузаћ ши ћинћ,
Ћинзаћ фăрă ћинћ,
Туот пје аљес војњић,
Карје нус дј-аић.
Ли ка сă тăјнуја,
Сă дукă йн Цанова
Ла Њицу дăнаку,
Њицу ал богату.
Йн Цанова мјерђа,
Ла пуартă йј баћа
Да мујка лу Њицу,
Ћин гурă зића:
“Њицă, Думњата!
Карје баће аша,
Ла мижлуоку нуопцй,
Туот йн брама пуорцй!”
Њицă кă зића:
„Мујкă, мујка мја,
Таћ ну мај йнтрјеба!
Скуалће апринђе лампа,
Ши ђешкиђе уша,
Кă ла миње вин,
Патрузаћ ши ћинћ,

ЊИЦУ ДУШАНОВЧАНИН

Три зелена листа маслачка,
У крчми код ораха,
Где се хајдуци окупљају
Четрдесет и пет,
Педесет без пет
Све хајдуци одабрани,
Који одавде нису,
Договарају се,
Да у Душановац оду,
Код Њице момка
Код Њице богатог.
У Душановац пођоше,
На капији му залупаше,
Њицова мајка,
Овако је говорила:
„Њице, господару,
Ко овако лупа,
Усред ноћи,
На капији нашој!”
Њицу одговара:
„Мајко, мајчице моја,
Ћути, ништа ме не питај!
Устани, лампу упали,
И врата отвори,
Јер код мене долазе,
Четрдесет и пет,

Ћинћзћ, фћрћ ћинћ,
Туот пје алес војњић
Карје нус дј-аић.
Заће ћин Србије,
Заће ћин Ромџије,
Заће ћин Бугџрије,
Ајлалц ну сћ шћије.“
Да мујка лу Њицу,
Лампа о апринђа,
Уша о ћескиђа,
Ајдући вења,
Њн собћ сћ бћга.
Њицу ћћ-ј вјеђа,
Ћин гурћ зйћа:
„Мујкћ, мујка мја!
Аскулћ о вуорба мја,
Ћешкиће ту лада
Скуаће сабија,
Ун пар ће вин,
Ш-о стиклћ ће пљин.
Сабија с-о стропим,
Мујкћ ње йнжурћм
Кћ ње дућем,
Јћће кћ пљекћм,
Туот ће Ѓимзова
Ла Јован Богату,
Пје туоц сћ-ј тћјћм,
Ши сћ-ј кћсћпим,

Педесет, без пет,
Сви момци одабрани,
Који одавде нису.
Десет из Србије,
Десет из Румуније,
Десет из Бугарске,
За остале не зна се.“
А Њицова мајка,
Лампу упалила,
Врата отворила,
Хајдуци пристигоше,
И у собу ућоше.
Њицу кад их је видео,
Овако је зборио:
„Мајко, мајчице моја!
Слушај реч моју,
Шкрињу ти отвори,
Сабљу извади,
Винску чашу донеси,
И флашу пуну вина.
Сабљу да попрскамо,
Да се закунемо
И одлазимо,
Ево већ полазимо,
У Ѓмзово,
Код Јована Богата,
Све да их закољемо,
И да их касапимо,

Њић миц сѧ ну лѧсѧм.“

Ши мујка лу Њицу,

Сабија о адућа,

Лу Њицу ј-о да.

Њицу ће лука!

Сабија о луа,

Ку вин о стропја,

Ши ји туоц сѧ ѡнжура,

Да уну ну баш врја.

Ајдуку ал бѧтрѡн,

Ну врја са сѧ ѡнжуре.

Њицу ѡј зѡћа:

„Мај на Јоѧње, мај

Снжураће куоља“

Да јел зѡћа:

„Њицу, Думѧата!

Ну пуот сѧ мѧ ѡнжур,

Сѡнт уом бѧтрѡн,

Ши ну пуот сѧ фуг,

Ши ујђеск пје друм.

Ши м-ѧжунг пје друм,

Ши пје вој вѧ спун.“

Њицу кѧ плѡнђа,

Скуађѧ сабија, зѡћа,

Трјеђ ѡн уорма-мја.

Ајдуку ал бѧтрѡн ,

Са плѧћ ку ној пје друм.

Ни мачку да не оставимо.“

Њицова мајка,

Сабљу је донела,

И Њицу дала.

Њицу шта је урадио!

Сабљу је узео,

Вином је попрскао,

И сви се заклеше,

Само један није хтео.

Хајдук стари,

Не жели се заклетѡ.

Њицу му рече:

„Хеј, Јоване,

Заклиѡи се овде!“

А он му рече:

„Њицу, господару,

Не могу се заклетѡ,

Стар сам човек,

И не могу бежати,

И остаћу за вама.

Они ће ме сустићи,

И ја ћу вас одати.“

Њицу заплака,

Сабљу извуче, па му рече,

Крени замном.

Хајдуку стари,

Са нама на пут крени.

Њицу ка-ј зйћа:

„Йнжураће коља,

Йн спинарје ће луом,

Ку ћиње ош фуђа,

Ши ну ћ-ош ласа“.

Ајдуку ал бaтpин,

Аћија сa йншела,

Ши пје друм плєка,

Унђе сa дућа,

Тумјеће йн Гймзова.

Йн Гймзова ажунђа,

Ла мижлуок ќе нуапће,

Ку фиорј ќе муарће.

Њицу ће лука,

Йн фрунће йн кап йш да,

Фоку м-ил фaћа,

Фум сa рaђика.

Њицу ће лука,

Йн рaкитa сa питула,

Јел aћи принђа,

Пје карје йл принђа?

Пје Кaљин бaјату алу Јован Богату.

Ла Јован Богату,

Њицу ће лука,

Ћин рaкитa јеша,

Рaпјеће мјерђа,

Ћин гурa йј зйћа:

„Мај, ајде ку миње,

И још му Њицу рече:

„Закуни се овде,

На леђима ћемо те носити,

Са тобом ћу трчати,

И нећу те оставити“

Хајдук стари,

Ту се преварио,

И са њима кренуо.

Где су отишли,

Чак у Гмзово.

У Гмзово стигоше,

У сред ноћи,

Са страхом од смрти.

Шта је Њицу урадио,

У чело се ударио,

Ватру је заложико,

Дим се подигао.

Њицу шта је урадио,

У врбак се сакрио

И ту је ухватио,

Кога је ухватио?

Момка Калина,

Сина Јована Богата.

Њицу шта је урадио,

Из врбака је изашао,

Брзо је ишао,

Па му је говорио:

„Хеј, пођи са мном,

К-ам служит ла ћиње,
Ће кјнд ам плѣкат,
Ај крјескут бајат,
Ај ажунс ђе йнсурат.
Ај ку миње йнкуа,
Пје ла ваље ђе сат,
Фатă ц-ам афлат,
Ши ђе уом богат“.
Атйта ће ворбја,
Њицу ће лукра,
Одатă шујерја, ајдући јеша,
Лăуору йл трађа,
Пје Кăљин м-ил лѣга.
Кăљин ђе вјеђа,
Плѣкă ши плинђа,
Ћин гурă зйћа:
„Мај на Њицуље мај,
Да мă руог ђе ћиње,
Кă ће куноск биње.
Ну мă стрйнђе аша,
Кă йнсăкаш мйна,
Мйна скријитуарје,
Скрије йн кăнцăларије.
Ши тајка уом богат,
Ај ку миње акас,
Бањ кă-ц ва да,
Ће мо-ј скăпа.
Њицу фраће плѣка,

Код тебе сам слуга био,
Од када сам пошао,
У момка си одрастао.
За женидбу си стасао.
Крени са мном,
Недалеко од села,
Девојку сам ти нашао,
Из богате фамилије“.
Толико је Њицу говорио,
И шта је урадио,
На његов звиждук, хајдуци изађоше,
Канап развукоше,
И Калина завезаше.
Калин кад је то видео,
Заплакао је,
И овако им говорио:
„Хеј, бата Њице, хеј,
Ја бих те замолио
Добро сам те познавао,
Не стежи ме тако,
Руку си ми повредио,
Руку којом пишем,
У канцеларији.
Отац ми је богат,
Пођи са мном кући,
Паре ће ти дати,
Ако ћеш ме пустити“
Њицу, брате пође,

Акасѧ ла јел мјерђа.
Мујкѧ, мујка-мја,
Апринђе мујкѧ лампа,
Ши-м ђешкидје уша.
Ружа фатѧ марје,
А мја суориуарѧ,
Сѧ мј-о скуољ ђин цуаље,
Сѧ факѧ ђе мйнкарје.
Лѧ гошћ ље фуамје.
Ље пуња пљингйнд,
Ђ-асарѧ гѧћит,
Мујка лу Кѧљин ђин гурѧ зйћа:
“ Мај ту Њицѧ
Ѕшћа гошћ ће виње,
Ђе ној ну је биње“.
Лампа мј-о апринђа,
Уша о ђешкиђа,
Ајдући вења,
Йн собѧ сѧ бѧга.
Јован Богату стѧ ђ-а ранга,
Йн пат ка ун уом богат.
Да Њицѧ йј зйћа:
“ Мај Јовање мај!
Да ће ма привјешћ,
Ор нумѧ куношћ!
Скуаће блага йнкуа,
Кѧ-ц фут мајка та!“
Јован ђ-ауза,

Кући његовој.
Мајко, мајчице моја,
Мајко. лампу упали,
И врата ми отвори.
Ружу, девојку,
Сестрицу моју,
Одмах је пробуди,
Јело да припреми,
Јер су гости гладни.
Плачући је постављала,
Што је синоћ спремила.
Калинова мајка, овако је говорила:
„Хеј, ти Њице,
Ови гости,
Нису добродошли“.
Лампу је упалила,
Врата отворила,
Хајдуци пристизали,
У собу улазили.
У кревет је лежао Јован Богати,
Као сваки богат човек.
Њице је говорио:
„Хеј, Јоване!
Зашто ме гледаш.
Као да ме не познајеш!
Донеси благо овде,
Мамицу ти твоју!“
Јован кад је чуо,

Њимик ну вуорбја,
Лада о скуоћа, лада ђешкиђа,
Блага о скуоћа,
Ајдући о лува, о сутă ђе пољ,
Ну шћиу кйт гăлбијор,
Ђе ђе ја фијор.
Галбињ ђ-ај фрумуош,
Тот ђ-ај ку кокуош.
Лада кйнд љ-о да,
Ајдући о лува,
Ши ји ђе лука!
Сабија трађа,
Пје туоц йј таја,
Пје туоц йј кăсăпја,
Да Ружа кă уђја,
Ружа кă плинђа.
Ружа фатă марје,
Ло кăлдăрја йн заље,
Фађе ђе мйнкарје,
Кă лă гошћ ље фуамје.
Ајдуку ал бăтрйн,
Ђин гура зйћа:
„Њицу Думњата,
Трађе сабија,
Тајо пје Ружа.“
Да Њицу ђе лука,
Сабија трађа,
Ла Ружа мјерђа,

Ништа није говорио,
Шкрињу је донео и отворио,
Благо извадио,
Хајдуци узели, талира сто.
Не знајући колико дуката,
Да се најежиш.
Прелепи дукати,
Са петлом ишарани.
Шкрињу кад им је дао,
Они су је понели,
И шта су урадили!
Сабље извадили,
И све побили,
И све поклали,
Само је Ружа остала,
И Ружа заплакала.
Ружа, девојка велика,
Котлић је поставила,
Јело да спреми,
Јер су гости гладни.
Стари Хајдук,
Овако говорио:
„Њице, господару,
Сабљом замахни,
Ружу покоси.“
А Њице шта ураде,
Сабљом замахнуо,
Према Ружи кренуо,

Ши-м ја ка сѧ ђа.
Ружа ђе-л вјеђа ,
Пљека ши пљинђа,
Ће јел сѧ руга:
„Мај на Њицу мај,“
Сѧ мѧ руог ђе ћиње,
Ласѧ-мѧ бар пје миње,
Мје нунта појмиње,
Кѧ сѧнт логођитѧ,
Ши сѧнт испићитѧ,
Ши ће кјем ла нунтѧ.
Ши мѧ руог ђе ћиње,
Кѧ ће куноск биње,
Ај служит ла миње.
Цуѧље мј-ај пуртат,
Пйња мј-ај мйнкат,
Кйнд ћ-ај дус пин сат,
Ту ка ун бѧјат,
Јеу ћ-ам ђескулцат,
Ши кйнд ћ-ај скулат,
Апѧ ц-ам дат,
Пје уојк ћ-ај спѧлат.
Да тајка уом богат,
Вјења ђи пин сат,
Ту ка ун бѧјат,
Ће бањ л-ам фурат
Ши цйје ц-ам дат,
Пје туаће н-ам кѧтат.“

Да би је ударио.
Ружа кад га је видела,
Плакати је почела.
И њега је молила:
„Њице, бато,
Тебе да замолим,
Поштеди бар мене,
Прекосутра је свадба моја.
Јер сам и верена,
И обећана,
И на свадбу те позивам.
И тебе да замолим,
Јер те добро познајем,
Служио си код мене,
Одело си наше носио,
Хлеб мој јео,
Кад си у село одлазио,
Момак кад си био,
Ја сам те служила,
Кад си се будио,
Воду сам ти сипала,
Да би лице умивао.
А отац, богат човек,
Из села би долазио,
Паре сам крала,
Теби као момку,
Теби давала,
На то нисам гледала.“

Њица ђе ауза аић сѧ миља,
Лѧкрѧмиљи ил трјеѧа,
Пје Ружа о лѧса.
Ајдуку ал бѧтрѧн,
Ѓин гурѧ зѧѧа:
“ Њица, Думњата!
Трађе сабија,
Тајо пје Ружа,
Кѧ-ц фут мајка-та,
Њц рѧпун вијаца!
Кѧ ту ну мај лѧсат,
Ши мај ѧнжурат,
Ку ѧиње мај луат,
Еѧе сабија,
Ши тајо пје Ружа,
Кѧ-ц фут мајка та,
Њц рѧпун вијаца“.
Њицу ѧе лукра ,
Трађа сабија,
Ла Ружа мјерђа,
Уојки ѧнкиђа,
Ши Ружа плинђа.
Ши н-о потривја,
Цѧйцѧљи ѧј таја,
Ружа кѧ зѧѧа:
“ Мај Њица, јеу мѧ руог ђе ѧиње,
Ја сѧ дѧј мај биње
Кѧ мај биње муартѧ,

Њице кад је чуо, он се сажалио,
Сузе је пустио,
Ружу је оставио,
Стари Хајдук,
Овако говорио:
„Њице, господару,
Сабљу потегни,
Ружу покоси,
Маму ти твоју,
Живот ѧу ти одузети!
Јер ти ме ниси оставио,
И теби сам се заклео,
И са тобом си ме повео,
Ево ти сабље,
И Ружу покоси,
Маму ти твоју,
Живот ѧу ти одузети“.
Њицу шта је урадио,
Сабљу потегао,
Према Ружи кренуо,
Очи затворио,
А Ружа је заплакала.
И није је потрефио,
И дојке јој одсекао,
Ружа му говорила:
„Хеј, Њице, ја те молим
Боље ме удари,
Боље, да сам мртва,

Кă ну сѣнт њѣ-о фатă
Ку цѣца тăјатă“.
Да Њѣцу кѣнд да,
Капу ѣј збура,
Ружа жос кăђа,
Ши мѣцу вења,
Ши мѣцу ѣл тăја,
Љѣнгă Ружа ѣл пуња.
Ружа фатă марје,
Ку кăлдарја ѣн заље,
Сућѣтă ла ваље,
Ку мѣцу ла спѣнарје.
Пје туоц ѣј тăја,
Ши м-ѣј кăсѣпја,
Кум с-а вуорбит,
Дупă журăмѣнт.
Кокуоши кѣнта,
Ајдући фуђа.
Зăуа сă фăћа,
Вăкару вјења,
Ла пуартă стрѣга,
Њѣма ну рăспунђе
Кă н-арје ѣе унђе.
Вăкару вјења,
Ун собă сă бăга,
Авја ѣе вјеђа,
Стау трѣнѣѣц пје жос,
Паркă сѣнт ѣемн грос.

Него да сам девојка
Без дојки“.
А Њѣце кад је замахнуо,
Главу јој је скинуо,
Ружа се срушила,
Мачка јој је дошла,
И мачку је заклао
Поред Руже поставио.
Ружа, девојка,
Поред котлића окаченог,
Ка истоку окренута,
И са мачком на леђѣма.
Све их покосѣше,
И заклаше,
Баш онако,
Како се заклѣѣаше.
Петлови закукурикаше,
Хајдуци побегоше.
Дан је освануо,
Слуга је дошао,
На капији дозивао,
Нѣко се нѣје одазвао,
Јер никогa нѣје ни било.
Слуга је дошао,
У собу је ушао,
Имао је шта видети,
Сви на земљу испружени,
Као дрва послагана.

Поћера плѣка,
Вјења њн Цанова,
Ла Њицу аргату,
Ши каса окоља.
Њицу ће лука,
Њн пуод сѧ питула,
Њин пуод јел погња,
Пје туоц ми-ј рѧња,
Ши ми-ј прѧпѧђа.
Њендарју ће лука,
Ну пуѧа-л скуоѧа,
Њицу ѧишења
Њн ѧетѧ ѧе солдац.
Њета кѧнд вјења,
Каса ѧј окуоља,
Да Њицѧ ће лука
Њин пуод кѧ сѧрја,
Уње сѧ питула?
Вјерђе ѧ-о нѧгарѧ,
Њн крову ал ку вар.
Ун зѧклон кѧ-ш луа,
Јел плѣка погња,
Кум погњи ѧј рѧња,
Ши ми-ј прѧпѧђа.
Солдаци ће лука,
Плотуну кѧ-л да
Пје јел ми-л рѧња,
Сѧнђѧљи ѧл пођиђа

Потера је кренула.
И у Душановац стигла.
Код Њице слуге,
И куђу опколише.
Њице шта је урадио,
На тавану се сакрио,
Са тавана запуцао,
Све их је ранио,
И упропастио.
Жандар шта је урадио,
Да га извуче, није могао.
Њицу нанишанио,
У чету војника.
Њета кад је стигла,
Куђу је опколила,
А Њицу шта је чинио,
Са тавана кад је поскочио,
Где се сакрио?
У кречани пуној креча.
Из заклона где се налазио,
На жандаре је пуцао,
Како је пуцао,
Тако их је ранио,
И упропастио.
Војници, шта су чинили,
Плотуном су пуцали,
Њега ранили,
Крв је из ѧега шикљала,

Ши ми-л ма́рунца.
Луњица́ йј зй́ћа,
Њицу, Думѣата
Ја преда́ће йнкуа,
Кѧ-ц ра́пун вијаца.
Њицу йј зй́ћа
Вино копи́лу ал мјеу.
Пушка кй́нд ј-о дау,
Ла вој ма́ предау
Копи́лу йј ве́ња,
Пушка ј-о да
Њица́ са́ преда,
Ђендарји́ ми-л луа,
Ла зй́д йл аду́ћа,
Пје Њицу́ йл стре́ља.
Н-а ашће́пта са́ муарѧ,
Й па́мйнт йл ба́га,
Њева́ста йј вје́ња,
Па́мйнт аше́за
Пје Њицу́ йл поме́ња,
Њицу́ ђин Ца́нова.

И ње́га сма́нила.
Луне, му говори́о,
Њицу, госпо́дару,
Сад се преда́ј,
Јер ће́ ти живо́т одузети.
Њицу́ му се обрати́о,
И сина́ позва́о,
Пушку́ кад му да́јем,
Вама се преда́јем.
Син му́ је приша́о,
Њему́ пушку́ дао,
И Њицу́ се преда́о.
Жандари́ га узели,
И до зи́да довели.
И ту га стре́љали.
Полумр́твог у земљу́
Га стави́ше,
Жена́ му је при́шла,
И земљу́ насла́гала,
Њице́та поми́њала
Њице́та из Душа́новца.

Ба́лада мј-а повјестјит-о Митра́ алу Ба́цика́ дјин Јабу́ковац(1943.). Тата-л ји а фосто́ Колѧ́ Кјору́, карје́ а кй́нтат дјин ла́утѧ.

Баладу́ ми је казивала́ Митра́ Бадики́ћ из Јабу́ковца. Њен отац́ је био познати́ виолиниста́ из Јабу́ковца-Никола́ Крчи́ћ.

Ђин 24. па́нѧ йн 26. фло́рарју́ ану 2024.

Од 24 – 26. ма́ја 2024.г

